

AANBIEDINGSNOTA

Behorende bij beleidsbegroting
2019-2022

September 2018

Inleiding

Bijgaand treft u de meerjarenbegroting 2019-2022 aan. In deze aanbiedingsnota, die vooral financieel technisch van aard is, gaan wij in op de gewijzigde opzet van de beleidsbegroting en een aantal ontwikkelingen waarvan wij van mening zijn dat de financiële effecten moeten worden verwerkt in de meerjarenbegroting.

De nu voorliggende meerjarenbegroting is de eerste begroting voor de raadsperiode 2018-2022. De basis voor deze begroting vindt zijn oorsprong in het op 31 mei 2018 aangeboden coalitieakkoord 2018-2022 "Een krachtige, ondernemende partner. Dat zijn wij!". In het coalitieakkoord is aangegeven dat de kernwoorden voor de komende periode in Moerdijk zijn: Krachtig, Ondernemend, Partnerschap. Moerdijk, de wereld van verschil, verdient mooie plaatsen waar het veilig, prettig en comfortabel leven is. Het huidige beleid en werk heeft daar al veel aan bijgedragen en dat zetten wij dan ook graag voort, maar natuurlijk gaan wij waar het kan óók aan de slag met nieuwe ambities.

De kernwoorden hebben voor ons de volgende betekenis.

Krachtig: een stevige culturele waarde die je vindt in de vele verenigingen, bij vrijwilligers, mantelzorgers in alle mooie dorpen en stadjes die onze gemeente rijk is. We staan samen met onze organisatie en raadsleden graag tussen onze inwoners. Waar het kan ondersteunen we hen, als het nodig is vangen we hen op. We bouwen aan eigen kracht, elkaars kracht en de kracht van de samenleving. 'Zelfredzaamheid' en 'samenredzaamheid' zijn hierbij uitgangspunt.

Ondernemend: Met ondernemend zijn schep je kansen! Kansen die we graag benutten voor en met onze inwoners, ondernemers en samenwerkingspartners. Iedereen moet de ruimte krijgen om initiatieven te ontplooien. Ook als die niet helemaal passen binnen de inhoudelijke en technische richtlijnen die binnen de gemeente gelden. Een juiste balans tussen een goed ondernemersklimaat gericht op duurzaamheid en de leefkwaliteit voor onze inwoners heeft daarbij onze aandacht.

Partnerschap: Samenleven en samenwerken in onze lokale democratie veranderen. Dat vergt vernieuwing van samenspraak en participatie. Van ons, van iedereen. We vragen om mee te denken, mee te praten en mee te doen. We bieden samenwerking, betrokkenheid en (nog meer) ruimte voor innovatieve inwoners en ondernemerschap. Meer en meer worden we partner in een netwerk van onze inwoners, ondernemers en samenwerkende organisaties.

Bij de behandeling van de kadernota 2019-2022 heeft uw raad met ons voorstel ingestemd om vanaf het begrotingsjaar een nieuwe programma-indeling voor de begroting te hanteren, t.w.:

- **Programma 1 – Samen aan de slag voor het klimaat in Moerdijk**
- **Programma 2 – Prettig en veilig wonen en leven in Moerdijk**
- **Programma 3 – Economie als versneller voor een vitaal Moerdijk**
- **Programma 4 – Ondersteuning voor mensen die het nodig hebben**
- **Programma 5 – Partnerschap in een veranderende samenleving**

In het coalitieakkoord hebben wij een aantal thema's benoemd binnen de programma's. Binnen deze thema's hebben wij onze ambities verwoord voor de komende raadsperiode. In deze nota van aanbidding benoemen wij nog een aantal beleidsvoornemens die wij gedurende de afgelopen maanden hebben geconcretiseerd en waarvan de middelen nog niet in het coalitieakkoord waren verwerkt. De financiële effecten van deze voornemens zijn verwerkt in de 1e begrotingswijziging 2019 die wat ons betreft onlosmakelijk verbonden is met de meerjarenbegroting 2019-2022.

Nieuwe begrotingsopzet

Bij de behandeling van de kadernota 2019 in de raadsvergadering van 5 juli jl. heeft de gemeenteraad ingestemd met het indelen van de begroting in programma's op basis van de indeling van het coalitieakkoord. In de inleiding zijn de nieuwe programma's verwoord. De financiële paragraaf hebben wij toegevoegd aan programma 5. Ook in de begroting 2018 en voorgaande jaren is dit zo verwerkt. Naast een nieuwe programma-indeling is er ook voor gekozen om een verbeterslag te maken in de jaarlijkse Planning- en Control-documenten (P&C-documenten). Een wens die door meerdere fracties binnen de gemeenteraad is geformuleerd, o.a. bij de bespreking van de laatste bestuursrapportages in de commissie Bestuur en Middelen.

De verbeterslag omvat 3 hoofditems t.w.:

- Verbeteren leesbaarheid
Op een heldere manier moet duidelijk de ambitie naar voren komen, inzicht in wat we willen bereiken, wat we daar voor gaan doen en wat het gewenste effect hierbij is.
- Vergroten samenhang in en tussen de P&C-documenten
In de nieuwe opzet moet er op een eenvoudigere manier verantwoording kunnen worden afgelegd in bijv. de bestuursrapportages. Deze verantwoording moet ook compacter vorm worden gegeven.
- Vergroten stuurbaarheid op hoofdlijnen
Alleen de hoofdzaken worden toegelicht. Richting de gemeenteraad wordt de informatie veel meer gericht op wat we willen bereiken en veel minder op het activiteitsniveau dat hier aan ten grondslag ligt.

De beleidsbegroting is vanaf 2019 per programma als volgt opgebouwd:

- Naam programma
- Een korte samenvatting van wat onder het programma wordt verstaan
- Per thema een weergave van de ambities die het college heeft op dit terrein
- Per thema worden de randvoorwaarden aangegeven die nodig/bepalend zijn om de genoemde ambities te kunnen realiseren

- Ook worden per thema de risico's benoemd, waarmee bij de uitvoering van de thema's rekening moet worden gehouden
- Per thema worden de strategische doelen geformuleerd. Hier wordt aangegeven wat wij gedurende de raadsperiode willen bereiken
- Na de strategische doelen zijn een of meer operationele doelen geformuleerd. Hier wordt aangegeven wat we gaan doen om de strategische doelen te bereiken. In de verantwoording richting de gemeenteraad is dit het niveau waarop wordt gerapporteerd
- Daarna wordt een aantal prestaties vermeld dat in 2019 worden opgepakt/nagestreefd
- Dan worden de nieuwe ontwikkelingen benoemd die zich binnen het thema aankondigen
- Tot slot worden effectindicatoren benoemd. Deze indicatoren geven aan welk effect we met de inzet van het beleid of activiteit willen bereiken. Voor een aantal indicatoren geldt dat in 2019 een zgn. nulmeting plaatsvindt, waarna in latere jaren de ontwikkeling gemeten kan worden
- Een overzicht van de taakvelden die behoren tot het programma met daarbij per taakveld een vermelding van de lasten en baten
- Daarna een financiële tabel met de totale lasten en baten van het programma met een toelichting van de verschillen tussen de aangepaste begroting 2018 en de begroting 2019.
- Tot slot een vermelding van de gemeenschappelijke regelingen die onderdeel uitmaken van een programma.

Na deze onderdelen van de beleidsbegroting zijn de verplicht voorgeschreven paragrafen opgenomen. De opzet van de paragrafen komt nagenoeg overeen met de wijze waarop deze de afgelopen jaren in de begroting zijn verwoord. Voor de meerjarenbegroting 2020-2023 willen wij nagaan of het mogelijk de opzet meer aan te laten sluiten bij de gewijzigde opzet van de beleidsbegroting. Tot slot treft u enkele verplichte bijlagen aan.

De nieuwe begrotingsopzet is op 30 augustus jl. tijdens een raadsinformatieavond toegelicht en besproken. Ook zijn op deze avond twee uitgewerkte voorbeelden besproken. De eerste reacties vanuit de aanwezigen op de nieuwe begrotingsopzet waren positief. Tijdens de presentatie van de voorbeelden zijn er tal van opmerkingen en wensen/ideeën geuit. Door de

wethouder Financiën was bij de algemene aftrap van de avond al nadrukkelijk aangegeven dat sprake is van een groeidocument, waarbij wij de komende jaren samen met uw gemeenteraad de verdere uitbouw van de P&C-documenten willen vervolmaken. Graag horen wij dan ook suggesties/ideeën ter verbetering van de nu voorliggende meerjarenbegroting.

Financiële uitkomsten meerjarenbegroting 2019-2022

Algemeen

In de kadernota is aangegeven dat het college na vaststelling van deze nota en de hierin opgenomen uitgangspunten verder aan de slag zou gaan om te komen tot de meerjarenbegroting die nu voor u ligt. Zo heeft het college in de aanloop naar de meerjarenbegroting zich gebogen over het vraagstuk van de nieuwe ontwikkelingen/claims. In de kadernota was namelijk alleen rekening gehouden met de effecten van wettelijk onontkoombare nieuwe zaken. Nieuwe ontwikkelingen waarbij sprake is van een keuzevrijheid zijn ten tijde van de kadernota 'geparkeerd'. Reden voor deze handelwijze was dat op het moment van het opstellen van de kadernota de onderhandelingen over de vorming van een nieuw college nog gaande waren.

Voor de toets van de meerjarenbegroting door Gedeputeerde Staten en het te bepalen toezichtsregime (preventief of repressief) is het van belang dat sprake is van een 'reëel sluitende' begroting. Onder 'reëel sluitende' begroting wordt verstaan dat de jaarlijkse structurele lasten en baten minimaal met elkaar in evenwicht zijn. Preventief toezicht houdt in dat besluiten van de gemeenteraad waaraan financiële consequenties zijn verbonden, vooraf moeten worden goedgekeurd door GS. Met de uitvoering kan en mag niet gestart worden voordat deze goedkeuring is verkregen. Bij repressief toezicht hoeven de besluiten van de gemeenteraad slechts ter kennisname te worden ingestuurd.

Naast deze voorwaarde van een 'reëel sluitende' begroting zijn er nog enkele criteria in het kader van het toezichtsregime, t.w.:

- De meerjarenbegroting 2019-2022 moet voor 15 november 2018 door de gemeenteraad worden vastgesteld en worden ingezonden aan Gedeputeerde Staten;
- De jaarrekening over 2017 moet voor 15 juli 2018 zijn vastgesteld door de gemeenteraad en worden ingezonden aan Gedeputeerde Staten;
- De jaarrekening 2017 moet sluitend zijn.

Wij zijn van mening dat met de thans voorliggende meerjarenbegroting en ook kijkend naar de overige criteria, wij in 2019 in aanmerking komen voor repressief toezicht. Los overigens van de beoordeling door de provincie van onze begroting vinden wij het als college onze plicht om uw gemeenteraad een reëel sluitende begroting aan te bieden. Dit past namelijk binnen het uitgangspunt van het voeren van een solide financiële gemeentelijke huishouding. Wij als gemeente hebben namelijk een voorbeeldfunctie in deze richting onze inwoners, verenigingen en instellingen.

Naast de structurele lasten en baten is in de meerjarenbegroting 2019-2022 ook een aantal éénmalige lasten en baten opgenomen. In alle jaren overtreffen de éénmalige baten de éénmalige lasten. Hierbij moeten worden opgemerkt dat een fors deel van de éénmalige baten afkomstig is vanuit de grondexploitatie.

Kadernota 2019-2022

De uitkomsten bij de Kadernota 2019-2022 gaven het volgende beeld:

Uitkomsten Kadernota 2019-2022; (bedragen x € 1.000; N = nadeel, V = voordeel)

Omschrijving	2019		2020		2021		2022	
-totaal structureel en incidenteel	1.109	V	1.796	V	3.686	V	1.904	N
-w.v. structurele budgetten	1.023	V	1.278	V	1.446	V	1.910	V
-w.v. incidentele budgetten	86	V	518	V	2.240	V	6	N
-te verdelen in:								
-algemene dienst	862	N	193	N	81	N	81	N
-grondexploitatie	948	V	711	V	2.321	V	75	V

In bovengenoemde cijfers is rekening gehouden met de financiële effecten van de 'nieuwe ontwikkelingen' die zijn verwoord in de bijlage bij de kadernota. Het betreft de volgende structurele en incidentele middelen:

jaar	structureel	incidenteel	totaal
2019	413.000	832.000	1.245.000
2020	411.000	216.000	627.000
2021	409.000	0	409.000
2022	407.000	0	407.000

Uitkomsten primitieve meerjarenbegroting 2019-2022

Na vaststelling van de Kadernota is, zoals aangegeven, verder invulling gegeven aan het opstellen van de begroting op productniveau. Ook zijn nog mutaties verwerkt op basis van ontwikkelingen die bij de kadernota nog niet bekend waren (o.a. verwerking gegevens meircirculaire). Deze bijstellingen zijn verwerkt in de meerjarenbegroting 2019-2022 (in het boekwerk zoals dat voor u ligt) en worden op hoofdlijnen toegelicht onder '1. Items verwerkt in het boekwerk meerjarenbegroting 2019-2022'.

Daarnaast heeft het college zich gebogen over nieuwe ontwikkelingen die bij de kadernota niet waren meegenomen, omdat bij deze ontwikkelingen sprake was van keuzevrijheid. De financiële effecten van deze keuzes zijn verwerkt in de 1e begrotingswijziging 2019 en worden toegelicht onder '2. Items verwerkt in 1e begrotingswijziging 2019'. De 1e begrotingswijziging 2019 is een onlosmakelijk onderdeel van de meerjarenbegroting.

1. Items verwerkt in het boekwerk meerjarenbegroting 2019-2022

Onderstaand worden de belangrijkste mutaties ten opzichte van de kadernota weergegeven:

a. Coalitieakkoord 2018-2022

Op 31 mei jl. heeft de gemeenteraad kennis genomen van het aangeboden coalitieakkoord 2018-2022 "Een krachtige, ondernemende partner. Dat zijn wij!". De financiële doorrekening van het coalitieakkoord geeft aan dat, naast een éénmalige aanwending van de algemene reserve voor het onderwerp 'vitale centra' van € 2,5 miljoen, de begroting structureel belast wordt met de volgende bedragen:

jaar	bedrag
2019	€ 686.000
2020	- 683.400
2021	- 680.800
2022	- 678.200

Dit bedrag is als volgt opgebouwd:

maatregel	investering	jaarlijkse lasten			
		2019	2020	2021	2022
uitbreiding capaciteit boa's		100.000	100.000	100.000	100.000
verbetering verkeersveiligheid	1.500.000	76.500	75.525	74.550	73.575
beheer extra fiestroutes		100.000	100.000	100.000	100.000
vitale centra	2.500.000	127.500	125.875	124.250	122.625
afschaffen leges terrasvergunningen		7.000	7.000	7.000	7.000
uitbreiding 0,5 fte wethouder		45.000	45.000	45.000	45.000
ondersteunen burgerinitiatieven		50.000	50.000	50.000	50.000
uitbreiding capaciteit gebiedscoördinatoren		180.000	180.000	180.000	180.000
totaal		686.000	683.400	680.800	678.200

De specifieke invulling van het coalitieakkoord moet nog ter hand worden genomen. In de begroting zijn deze bedragen opgenomen in de stelpost 'nieuw beleid'.

b. Gemeentefondsuitkering/Interbestuurlijk Programma (IBP)

In de kadernota 2019-2022 is bij de berekening van de algemene uitkering rekening gehouden met de bedragen per eenheid gebaseerd op de maartcirculaire 2018. In deze maartcirculaire is rekening gehouden met de beleidsintensiveringen (in het kader van het IBP) die het kabinet Rutte III voornemens is door te voeren. Dit gaf voor de uitkomsten een positief beeld. Verwacht wordt wel dat o.a. de gemeenten mee doen aan de uitvoering van het IBP. In de ogen van het kabinet kan de bekostiging van de gemeentelijke uitgaven in dit kader deels worden gevonden in de hogere algemene uitkering. Er vindt echter geen 'oormerking' plaats vanuit het rijk. Gemeenten maken zelf keuzes of en in welke mate zij een bijdrage leveren aan de opgaven. Naast middelen via de algemene uitkering worden ook specifieke middelen beschikbaar gesteld.

In de meerjarenbegroting zijn geen middelen afgezonderd specifiek voor het mede uitvoering geven aan activiteiten in het kader van het IBP. Wel draagt een aantal nieuwe ontwikkelingen waarvan het college van mening is dat hiervoor middelen in de begroting moeten worden opgenomen bij aan ook de thema's uit het IBP.

Na het opstellen van de kadernota is de meicirculaire 2018 ontvangen. Hierin heeft een bijstelling plaatsgevonden van de aannames die gehanteerd zijn bij het opstellen van de maartcirculaire 2018. Per saldo geeft dit de volgende mutaties t.o.v. de bedragen in de kadernota:

jaar	bedrag	
2019	€ 135.000	voordelig
2020	- 107.000	nadelig
2021	- 205.000	nadelig
2022	- 686.000	nadelig

c. Sociaal Domein

Met ingang van 2018 is een nieuw uitgangspunt gehanteerd met betrekking tot de lasten en baten binnen het sociaal domein (Jeugdwet, WMO 2015, Participatiewet en WMO HH). Tot en met 2017 was sprake van een budgettair neutrale werking, waarbij een overschot werd toegevoegd aan de reserve sociaal domein en een tekort werd onttrokken uit deze reserve. Vanaf 2018 is de afspraak om de lasten en baten in dit kader in 3 stappen binnen de gemeentelijke begroting te brengen. Voor 2018 betekent dit dat de exploitatie voor 1/3 deel wordt belast met een tekort/gevoed met een overschot. In 2019 is dit 2/3 deel en vanaf 2020 worden de lasten en baten volledig in het begrotingsresultaat meegenomen. In 2018 wordt 2/3 deel ten laste/ten gunste van de reserve gebracht en in 2019 1/3 deel.

In de meicirculaire is ook de rijksbijdrage voor de taken op het gebied van het sociaal domein bijgesteld. Ten opzichte van de raming in de kadernota blijkt de rijksbijdrage € 420.000 hoger. Het voorziene tekort in dit kader wordt hierdoor lager. Op grond van het uitgangspunt wordt de bijdrage vanuit de reserve nu 1/3 van deze hogere bijdrage minder. Per saldo geeft dit een voordeel voor de exploitatie van € 280.000.

d. BTW-compensatiefonds

Vanaf 2019 gaat een andere systematiek gelden voor de wijze waarop effecten inzake het BTW-compensatiefonds worden verwerkt. Tot en met 2018 wordt op voorhand de onderuitputting in dit kader meegenomen als extra voeding van het gemeentefonds. Vanaf 2019 zal de verrekening achteraf plaatsvinden. Door deze maatregel wordt aan de voorkant geld uit het gemeentefonds genomen, wat achteraf (zo laat de ontwikkeling van de afgelopen jaar zien) weer wordt toegevoegd. Deze technische maatregel betekent voor de gemeenten dat er begrotingsruimte wegvalt welke direct invloed heeft op de uitkomsten in het kader van een reëel sluitende begroting.

Voor de toets door GS van de gemeentelijke begrotingen is bepaald dat gemeenten een stelpost mogen verwerken in hun begroting tot het bedrag aan BTW-compensatie voor het gemeentefonds zoals dat in 2017 van toepassing was. Voor Moerdijk gaat dit om een bedrag van € 261.000. Dit bedrag is in de meerjarenbegroting 2019-2022 opgenomen.

Naast bovengenoemde aanpassingen is er nog een aantal kleinere mutaties verwerkt. Rekening houdend met alle na de kadernota doorgevoerde en verwerkte mutaties ontstaat het volgende meerjarenperspectief:

Uitkomsten primitieve begroting (bedragen x € 1.000; N = nadeel, V = voordeel)

Omschrijving	2019		2020		2021		2022	
-totaal structureel en incidenteel	895	V	958	V	3.342	V	1.089	V
-w.v. structurele budgetten	517	V	659	V	930	V	1.033	V
-w.v. incidentele budgetten	378	V	299	V	2.412	V	56	V
-te verdelen in:								
-algemene dienst	569	N	412	N	91	V	19	N
-grondexploitatie	947	V	711	V	2.321	V	75	V

2. Items verwerkt in 1e begrotingswijziging 2019

• **Onderwerpen raadsvergadering 27 september 2018**

Naast de financiële effecten met betrekking tot nieuwe ontwikkelingen worden in de raadsvergadering van 27 september 2018 drie raadsvoorstellen behandeld, waarbij inzet van financiële middelen wordt gevraagd. Het betreft de volgende voorstellen en de daarbij behorende financiële effecten:

onderwerp	bedrag	
	structureel	incidenteel
-vaststellen verkeersveiligheidsplan Moerdijk 2018-2028	€ 20.000	€ 20.000
-onderhoud fietspaden Appelaarsedijk in Fijnaart	€ 71.600	-
-verhoging subsidie Theater de Schuur voor 3 jaar	-	€ 27.000
Totaal	€ 91.600	€ 47.000

• **Ontwikkelingen met betrekking tot nieuw beleid**

In het traject naar de begroting hebben wij na het opstellen van de beleidsarme kadernota er voor gekozen voor een aantal ontwikkelingen, naast de in het coalitieakkoord 2018-2022 genoemde onderwerpen, extra budget in de meerjarenbegroting op te nemen. Het betreft onderstaande onderwerpen. Hierbij zal tevens ingegaan worden op de financiële effecten.

a. *Sportaccommodatie in De Borgh, Zevenbergen*

Om een adequate gymfaciliteit voor het Markland College in de sportaccommodatie in De Borgh te kunnen garanderen is, naar het zich laat aanzien, een behoorlijke extra investering in onderhoud en aanpassing van genoemde ruimte nodig. Het college wil via een onderzoek nagaan of het wenselijk is in dit onderhoud/aanpassingen te investeren of dat ook andere oplossingen tot de mogelijkheid behoren. In de begroting 2019 wordt voor dit onderzoek een éénmalig budget opgenomen van € 50.000.

b. *Kwaliteitsimpuls binnen de uitvoering van het sociaal domein*

Het is nodig dat er een kwaliteitsslag in de toegang tot jeugdhulp wordt gemaakt en dat er meer tijd komt voor preventie en domeinbreed werken. Er is winst te behalen in het anders/slimmer inrichten van de werkprocessen binnen het sociaal domein. Sturing op kwalitatieve goede processen aan de voorkant voorkomt dat achteraf reparatie nodig is. Hierbij is het van belang dat gekozen wordt voor een integrale benadering binnen het domein (dus niet alleen voor of jeugd, of wmo, of schuldhulpverlening, of kcc). Om dit goed weg te zetten is voor de jaren 2019 en 2020 éénmalig budget nodig van € 70.000 per jaar. Dit budget kan ten laste van de reserve sociaal domein gebracht worden. De begroting hoeft hiervoor niet te worden belast. Wel zal structureel een bedrag nodig zijn van € 16.700 in 2019 en € 25.000 in de jaren daarna om de processen te kunnen blijven onderhouden.

c. *Uitvoering paraplunota Leefomgeving*

In het kader van onze ambities zoals verwoord in het coalitieprogramma is het noodzakelijk dat binnen de gemeentelijke begroting jaarlijks een bedrag beschikbaar is voor het uitzetten van vragen bij onderzoeksbureaus ten behoeve van het komen tot gemeentelijk beleid op vraagstukken in het kader van duurzaamheid. In de begroting hebben wij hiervoor vanaf 2019 structureel een bedrag opgenomen van € 30.000.

d. *Duurzaamheidsmaatregelen maatschappelijk vastgoed*

Wij zijn van mening dat op grond van de duurzaamheidsambities die in het coalitieakkoord zijn opgenomen het gemeentelijk maatschappelijk vastgoed moet worden geïnspecteerd om per pand een beeld te krijgen van de mogelijkheden voor verduurzaming en de hierbij behorende kosten. Voor de kosten van dit onderzoek hebben wij een bedrag van éénmalig € 75.000 opgenomen. Het daadwerkelijk uitvoeren van verbetermaatregelen zal ook nog financiële inspanning met zich brengen. Hier is op dit moment nog geen inschatting van te maken.

e. *Uitvoering paraplunota Economie en Toerisme*

Tot en met 2019 is in de begroting een bedrag van € 146.500 opgenomen voor het uitvoeringsprogramma van de paraplunota Economie en Toerisme. Gelet op de ambities op het terrein van economie en toerisme is het gewenst om ook vanaf 2020 voor het uitvoeringsprogramma een budget op te nemen van gelijke orde als op dit moment. Dit wil niet zeggen dat vanaf 2020 het budget één-op-één aan dezelfde onderwerpen zal worden uitgegeven. De afweging waarvoor het budget zal worden ingezet in de meerjarenbegroting 2020-2023, wordt in de loop van 2019 aan uw gemeenteraad inzichtelijk gemaakt.

f. *Uitbreiding capaciteit t.b.v. VVV-website*

In 2018 is budget beschikbaar om de VVV-website van een informatiepunt te brengen naar een inspiratiepunt. Deze activiteit is in 2018 echter niet afgerond, doch gelet op de ambities die wij als gemeente hebben op toeristisch vlak, is het wel belangrijk om dit te voltooien. Aflopend hebben wij hiervoor in de jaren 2019 en 2020 nog een budget voor nodig van € 40.000 respectievelijk € 20.000. Deze kosten kunnen als éénmalige lasten in deze jaren gedekt worden door éénmalige baten.

g. *Nieuwe (aangepaste) software voor financiële administratie*

Het huidige financieel pakket is aan vervanging, dan wel aan een upgrade toe. De belangrijkste bottleneck is de gebruiksvriendelijkheid, en de doorgevoerde specifieke inrichting van het pakket. Een nieuwe versie van het huidige pakket, of een ander pakket scoren op het gebied van gebruiksvriendelijkheid hoger, terwijl bij een hernieuwde inrichting ook het doorslaan in maatwerkoplossingen kan worden teruggebracht. In De6-verband wordt op dit moment onderzoek gedaan naar de gezamenlijke aanschaf van een nieuwe financiële applicatie. De structurele exploitatielasten zullen vermoedelijk € 40.000 hoger uitkomen dan de huidige exploitatielasten. Dit komt omdat de investeringslasten (kapitaallasten) van de huidige applicatie al een aantal jaren geleden volledig zijn afgeschreven. Het verstevigen van de financiële basis is een van de aspecten die zijn opgenomen in het verbeterplan bedrijfsvoering, zoals dat in 2017 door uw gemeenteraad is vastgesteld.

h. *Project hal gemeentehuis*

In 2017 is een voorbereidingskrediet beschikbaar gesteld voor genoemd project. Inmiddels is een reële raming bekend van de kosten die gemoeid zijn met de aanpassingen van de centrale hal en aanpalende ruimten. Een deel van de aanpassingen heeft ook een directe relatie met het aanpakken van het werkplekconcept en het creëren van meer vergader- en overlegfaciliteiten. De kosten voor het project hal gemeentehuis worden nu geraamd op € 1.657.000. De afgelopen jaren is er binnen de mogelijke aanspraken van de algemene reserve steeds vanuit gegaan dat de afschrijvingslasten van deze investering worden gedekt door inzet van deze reserve. Hiermee wordt voorkomen dat deze afschrijvingslasten ten koste gaan van structurele begrotingsruimte. Reden voor deze wijze van verwerking is dat het huidige gemeentehuis geen kapitaallasten kent, omdat ten tijde van het bouwen van dit gemeentehuis dit in één keer ten laste van de reserves is gebracht. De rentelast van de investering wordt wel ten laste van de begroting gebracht. Dit is voor 2019 € 32.500. Deze last loopt de komende jaren af met een bedrag van € 1.750.

i. *Ontwikkelingen informatiemanagement*

Investeren in het ontwikkelen van organisatiebreed informatiemanagement is onontkoombaar. De digitale transformatie, de komst van de Omgevingswet en verschuiving naar de participerende maatschappij maakt mede dat data steeds meer waarde krijgt. Daarnaast vraagt de veiligheidsketen steeds meer om accurate informatie om tijdig en doelmatig te kunnen inspelen op veiligheidsrisico's en incidenten. We kunnen pas echt slagen maken als data vanuit verschillende systemen met elkaar worden verbonden. De dan te genereren data kan dan worden gebruikt bij de ontwikkeling van het bestaand en nieuw beleid. Verder kan op basis van de mix aan data beter worden ingespeeld op vragen die nu onbeantwoord blijven. De komende jaren hebben wij om in te kunnen spelen op deze ontwikkeling hiervoor een structureel bedrag opgenomen van € 100.000.

j. Formatie voor riolerings-/water gerelateerde taken

Om de toenemende taken op dit gebied het hoofd te kunnen bieden is het noodzakelijk de huidige personele inzet uit te breiden met 1 fte. Het is legitiem om de kosten van deze uitbreiding onderdeel te laten zijn van de totale kosten binnen het zgn. vGRP. Concreet betekent dit dat tot aan de herziening van het vGRP (voorzien per 2020) deze kosten onderdeel uitmaken van de totale exploitatiekosten riolering en verrekend worden met de voorziening riolering. Dit op basis van de afspraak dat het tarief van het rioolrecht steeds per vGRP-periode wordt bepaald en gedurende deze periode alleen wordt aangepast met het percentage van de kostenontwikkeling. In het vGRP 2020 en volgende jaren kunnen deze extra capaciteitskosten leiden tot een verhoging van het tarief rioolrechten. Deze ontwikkeling vraagt derhalve voor nu en ook de komende jaren geen begrotingsruimte.

k. Functie accountmanager bedrijven

In het coalitieakkoord vormt de versterking van het accountmanagement binnen de gemeente richting bedrijven een speerpunt. Ter versterking van de lokale economie voeren wij een onderzoek uit naar de wijze waarop lokale ondernemers een rol kunnen krijgen in de uitvoering van het lokaal economisch beleid. Doelstelling hierbij is dat ondernemers gezamenlijk meebeslissen over investeringen in de economische aantrekkelijkheid en het vestigings- en ondernemersklimaat van de gemeente. Een verbindende functie in dit kader is noodzakelijk. Dit betekent dat de huidige pilot voor deze functie, die loopt tot 1-5-2019, structureel wordt gemaakt. De kosten hiervan voor 2019 bedragen € 18.750 (8 maanden) en voor de jaren 2020 en verder € 25.000.

l. Uitvoering taken op terrein van duurzaamheid

Een van de speerpunten van het coalitieakkoord is het oppakken van zaken op het terrein van duurzaamheid, met name uitvoering van de Energietransitie. Om hier werkelijk mee aan de slag te kunnen gaan is het noodzakelijk de huidige beschikbare capaciteit uit te breiden tot 2 volledige fte's. Hiervoor is een structureel bedrag nodig van € 26.000.

m. Aanpassingen brandweergarages

Een aantal brandweergarages moet worden aangepast omdat deze niet meer voldoen aan de eisen die aan deze gebouwen gesteld worden. Een indicatief bedrag voor deze aanpassingen is € 1 miljoen. Enerzijds zal bij een aantal garages sprake zijn van achterstallig onderhoud, anderzijds moet mogelijk zelfs tot nieuwbouw worden overgegaan omdat het huidige gebouw niet meer dusdanig aangepast kan worden om in gebruik te kunnen blijven als brandweergarage. Het achterstallig onderhoud zal via éénmalige middelen (lees: inzet algemene reserve) gedekt moeten worden. Nieuwbouw geeft kapitaallasten voor de toekomst. Van het bedrag van € 1 miljoen wordt verwacht dat 1/3 deel te maken heeft met achterstallig onderhoud. Het andere deel heeft dan dus te maken met nieuw- en/of verbouw. De structurele kapitaallasten worden voor 2020 becijferd op € 30.000. Deze lasten lopen jaarlijks af met € 300.

n. Haalbaarheidsonderzoek 2e fase Roode Vaart

Op dit moment staan we aan de vooravond van de start van het terugbrengen van het water in het centrum van Zevenbergen. Een veel gehoorde vraag is waarom er op dit moment niet gekozen is voor het 'doorvaarbaar maken' van het centrum. Hiermee wordt bedoeld dat boten vanuit de Roode Vaart door kunnen varen in de Mark en omgekeerd. In 2020 na afronding van de huidige werkzaamheden willen wij hier een haalbaarheids-onderzoek naar laten verrichten. In de jaarschijf 2020 hebben wij hiertoe een éénmalig bedrag opgenomen van € 50.000.

o. Onderzoek naar respijtzorg

In 2019 willen wij een haalbaarheidsonderzoek starten naar de realisatie van een zorgvoorziening ten behoeve van respijtzorg. Dit om de mantelzorgers nader te kunnen ondersteunen. Voor dit onderzoek hebben wij een éénmalig bedrag van € 10.000 opgenomen.

p. Vernieuwen en experimenteren

In het organisatievernieuwingstraject worden in de notitie "Van Goed Naar Beter" de medewerkers in de organisatie nadrukkelijk uitgenodigd om in te zetten op vernieuwen van de huidige werkwijze en het oppakken en uitvoeren van experimenten. Om aan deze oproep gehoor te kunnen geven is het noodzakelijk om hiervoor in de begroting

ook middelen op te nemen. Zeker in het eerste jaar zal het zo zijn dat de kosten voor de baat uitgaan. De jaren daarna moeten het effect van het oppakken en uitvoeren van experimenten zijn dat deze zich binnen de begroting terugverdienen, doordat dit tot besparingen leidt ten opzichte van de wijze waarop nu invulling wordt gegeven aan de uitvoering van zaken. In de begroting hebben wij voor het ondersteunen van dit initiatief een bedrag van € 150.000 gereserveerd ten laste van de éénmalige ruimte.

Resumé

Van de financiële effecten van bovengenoemde ontwikkelingen kan het volgende overzicht worden verstrekt:

Financiële effecten raadsvoorstellen september 2018 en ontwikkelingen m.b.t. nieuw beleid (bedragen x € 1.000; N = nadeel, V = voordeel)

Omschrijving	2019		2020		2021		2022	
-totaal structureel en incidenteel	728	N	641	N	569	N	539	N
-w.v. structurele budgetten	356	N	544	N	542	N	539	N
-w.v. incidentele budgetten	372	N	97	N	27	N	0	
-te verdelen in:								
-algemene dienst	372	N	97	N	27	N	0	
-grondexploitatie	0		0		0		0	

Conform de afspraken met uw gemeenteraad kan pas over de middelen voor nieuwe ontwikkelingen worden beschikt nadat de gemeenteraad daarmee heeft ingestemd op basis van een afzonderlijk raadsvoorstel. Bezien wij echter het totaal aan nieuwe ontwikkelingen, dan is voor een aantal van deze ontwikkelingen het naar de mening van ons college plausibel om al bij de vaststelling van de begroting de middelen beschikbaar te stellen. Dit met het oog op efficiency en effectiviteit. Het betreft ontwikkelingen waarmee beperkte middelen gemoeid zijn, ontwikkelingen die extra capaciteit vragen en de inzet van éénmalige middelen.

Uitkomsten meerjarenbegroting 2019-2022 incl. effecten raadsvoorstellen september 2018 en ontwikkelingen met betrekking tot nieuw beleid

Als aan de uitkomsten van de primitieve meerjarenbegroting 2019-2022 (cijfers op basis van het boekwerk) de financiële effecten van de raadsvoorstellen van september 2018 en de in deze aanbiedingsnota opgenomen ontwikkelingen met betrekking tot nieuw beleid worden toegevoegd, ontstaat de werkelijke begrotingspositie voor de jaren 2019 tot en met 2022. Deze begrotingspositie is als volgt:

Uitkomsten begroting 2019-2022 na verwerking financiële effecten raadsvoorstellen september 2018 en ontwikkelingen m.b.t. nieuw beleid (bedragen x € 1.000; N = nadeel, V = voordeel)

Omschrijving	2019		2020		2021		2022	
-totaal structureel en incidenteel	167	V	317	V	2.773	V	550	V
-w.v. structurele budgetten	161	V	115	V	388	V	494	V
-w.v. incidentel budgetten	6	V	202	V	2.385	V	56	V
-te verdelen in:								
-algemene dienst	941	N	412	N	64	V	19	N
-grondexploitatie	947	V	711	V	2.321	V	75	V

Conclusie

Op grond van bovenstaande kan het volgende worden geconcludeerd:

1. Voor het gehele meerjarenperspectief is sprake van een 'reëel sluitende begroting' (kolom structureel). Op basis hiervan mag verwacht worden dat de provincie voor de begroting 2019 zal besluiten het repressieve toezicht van toepassing te verklaren.
2. Gedurende de gehele meerjarenperiode zijn de incidentele lasten lager dan de incidentele baten. De lasten kunnen dus worden opgevangen, zonder dat een beroep gedaan moet worden op b.v. de algemene reserve.
3. De incidentele baten worden naast de onderuitputting van kapitaallasten nagenoeg volledig veroorzaakt door winstneming binnen de grondexploitatie. De raming is gebaseerd op de huidige exploitatiebegrotingen van de diverse complexen. De zekerheid over deze winstneming is echter beperkt.

Overige onderwerpen

Belastingen

Belastingdruk

In de paragraaf lokale heffingen 2019 wordt ingegaan op de ontwikkeling van de lokale lastendruk met betrekking tot 'gezinsgebonden belastingen' voor 2019. In deze paragraaf wordt aangegeven dat deze lokale lastendruk toeneemt met 4,21% ten opzichte van 2018. Bij de berekening van 'gezinsgebonden belastingen' wordt de OZB, rioolheffing en afvalstoffenheffing meegenomen. De tarieven voor de onroerende zaakbelastingen en de rioolrechten zijn verhoogd met, de in de kadernota, aangegeven ontwikkeling van de prijsindex van 2,5%. Het tarief voor de afvalstoffenheffing wordt verhoogd met 7,75%. In de kadernota was een bandbreedte aangegeven van 4,5% - 8%. Naast een indexering met het prijsontwikkelingspercentage is er een toename van de kosten voor het verwerken van afval- en grondstofstromen bij de kunststofverpakkingen en op de milieustraat. Terwijl ook de kosten van de exploitatie van de milieustraat door een nieuwe aanbesteding hoger zijn uitgevallen.

Kostendekkendheid

Bij de behandeling van de meerjarenbegroting 2018-2021 en de behandeling van de belastingvoorstellen 2018 in de commissie Bestuur en Middelen zijn vragen gerezen over de mate waarin leges en retributies kostendekkend zijn. Ook de accountant heeft in het rapport van bevindingen bij de controle van de jaarrekening 2016 opmerkingen gemaakt over het ontbreken van normen voor de (type)kosten die worden toegerekend aan de begraafrechten ten einde de kostendekkendheid te kunnen vaststellen. Toegezegd is met een actualisatie te komen van de notitie kostendekkendheid van 2009. De notitie wordt voorafgaand aan of bij de behandeling van het raadsvoorstel met betrekking tot de vaststelling van de diverse belastingverordeningen voor 2019 aan uw gemeenteraad aangeboden. In de meerjarenbegroting 2019-2022 zijn de afspraken over hoe om te gaan met de kostendekkendheid van leges en retributies gelijk gehouden aan die van de afgelopen jaren. Dit betekent concreet dat de tarieven voor de afvalstoffenheffing, rioolrechten en leges omgevingsvergunningen worden gebaseerd op 100% kostendekkendheid. De tarieven van de rechten op de lijkbezorging zijn naast de verhoging met de prijsindex, extra verhoogd met 5%.

Naast de bestaande afspraken over de mate van kostendekkendheid voor de verschillende leges en retributies zijn ook de bestaande afspraken over de kostencomponenten binnen de onderliggende producten onveranderd toegepast. Dit heeft dan vooral te maken met de wijze waarop de overhead is meegenomen in het bepalen van de totale kosten van de diverse producten. In het kader van de gewijzigde voorschriften (Besluit Begroting en Verantwoording waarbij het taakveld 'overhead' is geïntroduceerd) per 2017 is het toegestaan dat het bedrag aan overhead gebaseerd mag worden op de verhouding tussen deze totale omvang aan overhead en de directe personeelskosten die aan de diverse producten/taakvelden wordt toegerekend. Als gevolg hiervan mag vanaf 2017 bij de berekening van de tarieven voor de afvalstoffenheffing, rioolrechten en bouwleges een hoger bedrag aan overhead worden meegenomen. Gevolg hiervan is wel dat de tarieven voor de inwoners, instellingen en bedrijven stijgen.

Als zou worden uitgegaan van de volledige toerekening van de overhead dan zou dat de volgende hogere opbrengst betekenen:

• voor afvalstoffenheffing	€	81.000
• voor rioolrechten	-	177.000
• voor bouwleges	-	300.000

De vraag hoe om te gaan met het aandeel van de indirecte kosten bij de bepaling van de kostendekkendheid is een van de vragen die wij graag willen koppelen aan de bespreking van de notitie hierover, die in de komende commissievergadering wordt geagendeerd.

Weerstandsvermogen

In de paragraaf "Weerstandsvermogen en risicobeheersing" wordt een uiteenzetting gegeven van de belangrijkste risico's en de daaraan gerelateerde aspecten. Jaarlijks worden deze belangrijkste risico's minimaal één keer geïnventariseerd. De laatste keer dat dit heeft plaatsgevonden is bij de jaarrekening 2017. Voor de begroting 2019 zijn de belangrijkste risico's nogmaals bekeken. Rekening houdend met de getroffen beheersmaatregelen en de kansinschatting dat een risico zich voordoet is minimaal een weerstandsvermogen nodig van € 17,4 miljoen. Bij de door de gemeenteraad vastgestelde minimale omvang van de weerstandsratio van 1,0, betekent dit dus dat de buffer binnen de algemene reserves voor het opvangen van risico's hieraan gelijk is. In landelijke benchmarks wordt het weerstandsratio uitgedrukt in een percentage van totale omvang van de algemene reserve en de onbenutte begrotingscapaciteit. De ratio berekend op deze uitgangspunten komt uit op 1,6.

Door tal van besluiten en onvoorziene ontwikkelingen wordt de druk op de vrij besteedbare ruimte binnen de algemene reserve groter. Inzet van de algemene reserve ter dekking van structurele uitgaven moet zoveel mogelijk voorkomen worden. Wij zullen nagaan of en welke richtlijnen een handvat kunnen bieden om een kader te creëren voor de wijze waarop met de inzet van de algemene reserve wordt omgegaan.

Personeel en organisatie

Algemeen

Gemeenten staan voor enorme uitdagingen. Steeds meer taken worden decentraal belegd en nieuwe complexe wetten zoals de Omgevingswet moeten worden geïmplementeerd. De digitalisering en automatisering gaat razendsnel waardoor data-gedreven werken sterk in opkomst is en we moeten nadenken over de wijze van dienstverlening. Ook krijgen we steeds meer te maken met de impact van maatschappelijke trends zoals langer doorwerken in verband met de verhoging van de pensioengerechtigde leeftijd en flexibilisering van werken en arbeidsverhoudingen. De rol van gemeenten en van onze medewerkers verandert hierdoor.

Vanuit het oogpunt van verbetering van onze dienstverlening en goed werkgeverschap investeren we verder in de uitrol van 'Van Goed naar Beter'.

Samen zorgen voor een toekomstbestendige organisatie die aansluit op de steeds sneller veranderende samenleving. Een flexibele organisatie, die inspeelt op maatschappelijke vraagstukken en strategische ondersteuning biedt aan het bestuur. Met deze organisatievernieuwing zetten we in op:

- Het vergroten van integraliteit en integraal samenwerken;
- Versterken ambtelijk en bestuurlijke samenwerking;
- Vergroten van het strategisch vermogen;
- Het vergroten van het adaptief vermogen;
- De bevoegdheden lager organiseren in relatie tot de toenemende horizontalisering van de samenleving."

Medewerkers zijn actief betrokken bij de doorontwikkeling en de behoefte tot bijstellingen in de organisatie.

Om te komen tot de gewenste ontwikkeling is het van groot belang dat de cultuur in de organisatie hieraan een bijdrage levert en deze ontwikkeling mogelijk maakt. Belangrijke veranderingen hebben altijd te maken met gedragsverandering. Dit betekent dat we inzetten op een lerende organisatie met ruimte voor experimenten.

De ontwikkelingen binnen de regio met betrekking tot regionale samenwerking maken dat ook de interne organisatie binnen onze gemeente onderhevig is aan veranderingen. Er is gewerkt aan de verdere implementatie van de samenwerkingsverbanden. Binnen de De6 wordt de samenwerking gezocht op meerdere disciplines. Dit met het doel om kennis te delen en te vergroten, efficiënter te werken en de mobiliteit en inzetbaarheid van personeel te vergroten. Als De6 moeten we nu actie nemen om op de toekomst te zijn voorbereid. Slim samenwerken biedt kansen. We moeten ons dan ook focussen op deze kansen. Om stappen te zetten in deze samenwerking is het personeel in een enquête gevraagd om aan te geven wat zij belangrijk vinden in het kader van arbeidsmobiliteit. Met behulp van de antwoorden wordt de verdere koers naar het intensiveren van de onderlinge samenwerking en mobiliteit uitgestippeld vanuit duurzame inzetbaarheid.

We vinden het belangrijk om op domein- en teamniveau de opgaven te kennen. We willen vanaf 2019 gaan werken met domein- en teamplannen. Deze plannen moeten er voor zorgen dat we op een juiste manier op de organisatie-, domein- en teamdoelen kunnen sturen en hiermee aansluiten bij de P&C-documenten.

Formatie

Met betrekking tot de formatie kan onderstaand overzicht worden gegeven tussen de nu begrote formatieomvang en loonkosten voor 2019 en de aangepaste begrotingscijfers 2017 en 2018. In deze overzichten zijn nu naast de formatie en loonkosten van de ambtelijke organisatie ook de formatie en loonkosten van het overige personeel opgenomen (b.v. havenmeesters, gastvrouw Mauritshuis).

Jaar	Fte	Loonkosten
2017	225,97	€ 16.062.000
2018	226,00	€ 16.309.000
2019	227,79	€ 16.378.000

De loonkosten in de begroting zijn gebaseerd op de huidige cao. Voor 2019 moet nog een nieuwe cao worden afgesloten. Voor de financiële effecten hiervan is een stelpost opgenomen op het producten overige lasten en baten van € 500.000. Voor alle duidelijkheid dit bedrag is dus niet opgenomen in de totale loonkosten zoals die in bovenstaand overzicht zijn weergegeven.

Tot slot

Wij realiseren ons dat naast de jaarlijks terugkerende zaken in 2019 tal van nieuwe zaken benoemd worden in de begroting om mee aan de slag te gaan. Hierbij realiseren wij ons dat naast deze zaken in de loop van 2019 nog nieuwe zaken zullen worden toegevoegd. Voor alle nieuwe zaken geldt echter dat het uitermate van belang is om onze inwoners, verenigingen, instellingen en bedrijven actief te betrekken. Het onderhouden van goede contacten met de inwoners en andere groeperingen in de verschillende kernen is hierbij noodzakelijk.

Wij gaan de uitdagingen waarvoor wij staan graag aan en willen hier samen met uw gemeenteraad en de ambtelijke organisatie, maar zeer zeker ook met onze inwoners, verenigingen, instellingen en bedrijven in optrekken.

College van burgemeester en wethouders van de gemeente Moerdijk.

Jac Klijs

Thomas Zwiers

Eef Schoneveld

Desiree Brummans

Jack van Dorst

